

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

THE EUROPEAN CONCEPT FOR REPORTING ON ENTERPRISES REGARDING SUSTAINABILITY - KEY HIGHLIGHTS AND RECOMMENDATIONS

Radostina Bakardzhieva

Economic Research Institute, Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, Bulgaria

Abstract: The publication is dedicated to an extremely current and incompletely clarified problem in economic academic literature, related to the reporting of enterprises in relation to sustainability in economic, social and managerial dimensions. The key stakeholders required to provide sustainability information have been identified. The main criteria for achieving environmental and social sustainability based on compliance with internationally recognized standards are indicated. A parallel is drawn between the Directives of the European Union on the reporting of enterprises in relation to sustainability and, respectively, on the disclosure of non-financial information. Arguments are made that the new European directive is a new updated, renewed and in-depth version with an expanded scope of components taking into account climate change and the Green Deal. Recommendations to enterprises, institutions and the scientific community have been formulated.

Keywords: sustainability, information, stakeholders.

ЕВРОПЕЙСКАТА КОНЦЕПЦИЯ ЗА ОТЧИТАНЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ВЪВ ВРЪЗКА С УСТОЙЧИВОСТТА- КЛЮЧОВИ АКЦЕНТИ И ПРЕПОРЪКИ

Радостина Бакърджиева

Институт за икономически изследвания, Българска академия на науките - София

Резюме: Публикацията е посветена на изключително актуален и недокрай изяснен в икономическата академична литература проблем, свързан с отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта в икономическо, социално и управленско измерение. Идентифицирани са ключовите заинтересовани страни, от които се изисква предоставянето на информация за устойчивостта. Посочени са основните критерии за постигането на екологична и социална устойчивост въз основа на съблюдаване на международно утвърдени стандарти. Направен е паралел между Директивите на Европейския съюз за отчитане на предприятията във връзка с устойчивостта и респективно, относно оповестяването на нефинансова информация. Приведени са аргументи, че новата европейска директива е нов актуализиран, обновен и задълбочен вариант с разширен обхват от компоненти, отчитащи климатичните промени и Зелената сделка. Формулирани са препоръки към предприятията, институциите и научната общност.

Ключови думи: устойчивост, информация, заинтересовани страни.

ОСНОВНИ ТЕОРЕТИКО- ПРИЛОЖНИ АСПЕКТИ НА РАЗКРИВАНЕТО НА ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО УСТОЙЧИВОСТТА

През последните години отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта се утвърди като ядро на икономическата дискуссия както на академично ниво, така и от позициите на стопанската практика. Посочената проблематика се превърна във фокус в публикациите на авторитетни международни институции като ООН, Световната банка, Евростат, УНКТАД и др.

Огромната значимост на тази европейска концепция е, че за пръв път Европейската комисия поставя като стратегическа цел активизирането на дейността, свързана с функционирането на “интегриран и иновативен вътрешен пазар на финансови услуги, свързан с устойчивото развитие при гарантирана защита във висока степен на интересите на потребителите / инвеститорите с цел постигане на финансова стабилност”¹.

Европейската концепция за отчитане на предприятията във връзка с устойчивостта е логично и закономерно продължение на други утвърдени международни инициативи като идентифицираните от ООН Цели на устойчиво развитие, както и Парижкото споразумение за климата. В новоприетия европейски документ всички решения, залегнали в предходните споразумения, са още по-задълбочено конкретизирани въз основа на целеви инициативи, политики, методи на измерване, отчитане, докладване и контрол.

Капиталовите пазари и финансирането от страна на публичния и частен капитал са посочени като основен инструмент за мобилизирането на инвестиции в областта на устойчивите технологии, изграждането на подходяща инфраструктура и постигане на заложените от Европейската комисия климатични цели и ангажименти относно опазването

¹ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the establishment of a Framework to facilitate sustainable investment, European commission , COM (2018) 353 Final

на околната среда. Специално внимание е отделено на социалните и управленски рискове на устойчивостта.

Стартът на посочената европейска инициатива се характеризира като интегриран панел от разнообразни дейности, фокусирани към постигането на финансова устойчивост с екологични, социални и управленски измерения и акцентира върху следните направления на устойчивост:

- Утвърждаване на европейска система за класификация на дейностите, свързани с устойчивото развитие.
- Утвърждаване на стандарти за екологично насочени финансови продукти.
- Включване на устойчивото развитие като целева насоченост на институционалните инвеститори и управляващите активи.
- Разработване на система от ключови индикатори и под-индикатори за измерване на степента на постигната от предприятията устойчивост.
- Утвърждаване на кредитните рейтинги и индекси като гарант за устойчиво развитие.
- Усъвършенстване на системата на оповестяване и докладване на фирменото въздействие и ефектите върху обществото.
- Интегриране на критериите за устойчивост в пруденциалните изисквания.
- Активизиране на дейността, свързана с подобряване на корпоративното управление във всички негови направления.
- Хармонизиране на европейското законодателство в областта на устойчивото развитие и публично докладване на идентифицираните рискове за финансовата стабилност в екологична, социална и управленска насока.
- Функциониране на публично-частни платформи, като например Евростат, които да осъществяват наблюдение на постигнатия прогрес в напредъка при изпълнение на поставените цели за устойчивост и стабилност.

Целта е в резултат от всички тези инициативи да се създаде комплексна рамка за стимулиране на инвестициите в устойчиво развитие с цел синхронизиране на всички европейски инициативи в тази насока. Става дума за утвърждаване на единна европейска система за класификация на дейностите в направление устойчивост, така формулираната таксономия, като динамична, а не статична категория².

Утвърдената европейска платформа за финансиране на устойчивото развитие си поставя за цел:

- Перманентно актуализиране на обхвата на европейската таксономия за постигане на целите на устойчиво развитие
- Разнообразяване на инициативите, свързани с постигане на целите, свързани с финансирането на устойчивото развитие
- Регулярно наблюдение и докладване на инвестициите в устойчиво развитие.

Аргументите за ефектите от единната европейска политика, надхвърляща усилията на отделните страни-членки, с направление устойчивост са следните:

1. Утвърждаването на единна европейска таксономия служи като нагледно, подробно разписано указание, което икономическите субекти могат да прилагат в конкретните си политики и корпоративни стратегии относно устойчивостта. Европейската таксономия е утвърден гарант за редуциране на финансовите рискове на индивидуални и институционални инвеститори в резултат от ползване на предоставена недостоверна информация относно оценката на въздействие на компаниите, в които те инвестират върху околната среда и социалните ефекти. Прилаганите механизми в тази насока са свързани с доброволното прилагане на международно утвърдени екологични и социални стандарти,

² Overview and Recommendations for Sustainable Finance Taxonomies, 2021, International Capital Market Association

ежегодни докладвания и съблюдаването на етичните норми и международни стандарти за добро корпоративно управление.

2. Единната европейска политика на устойчивост предполага постигането на положителен ефект на общностно ниво и укрепване на фундамента на европейския финансов сектор като единно цяло.

Именно затова тези проблеми са поставени на дневен ред и се отличават с такава актуалност.

Обхватът на основните заинтересовани страни, свързани с отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта, е изключително широк. Приоритетно става дума за основните участници на финансовите пазари като:

- Предприятия за колективно инвестиране в прехвърляеми ценни книжа /ПКИПЦК/, чиято цел е колективно инвестиране в ценни книжа или други дефинирани в закона ликвидни финансови активи на капитал, привлечен чрез публично предлагане при отчитане на разпределението на риска- ценни книжа на капиталовия пазар, нови емисии, депозити в кредитни институти и др.

- Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове, за които е назначен независим депозитар. Тези институции са задължени регулярно да разкриват основните си пазари и инструменти, с които търгуват, насоки на инвестиционната си политика, размера и видовете активи, с които оперират, както и да предоставят оценка на риска. Тяхната насоченост към растящи, иновативни компании в областта на информационните технологии, компютърни науки, модерна търговия, логистика и транспорт, както и износно ориентирани частни компании с монетарна цел, не изключва предприемаческо им поведение, съблюдаващо утвърдените норми на устойчивост.

- Институции за професионално пенсионно осигуряване /ИППО/. Хармонизираният пруденциален режим на функциониране и отчитане чрез съставяне на балансов отчет на ИППО допринася за повишаване на сигурността за предприятията- осигурители като клиенти като преки клиенти на пенсионните дружества. Обективната оценка на активите и пасивите и въвеждането на капиталово изискване за платежоспособност създава обективни предпоставки за оценка на риска и съблюдаване изискванията на потребителите.

- Европейски социални предприемачески фондове. Насърчаването на социалното предприемачество и създаването на предпоставки за динамичното развитие на нови социални предприятия също трябва да е обвързано с постигането на устойчиви цели и задачи.

- Фондова борса. Българска фондова борса е неотменна част от инициативата на ООН „Устойчиви фондови борси“, обединяваща 90 световни фондови борси, и е ангажирана с целите на устойчивото развитие на българския капиталов пазар.³ За тази цел фондовата борса насърчава отговорните инвестиции в устойчиво развитие и си поставя за цел повишаване на ефектите по отношение на екологичното, социално и корпоративно управление в България.

- Европейска система за финансов надзор, в частност Комисия за финансов надзор, осъществявайки ефективен национален и европейски надзор, допринасят за утвърждаването на европейските, в частност национални капиталови пазари при съблюдаване на изискванията за стабилност и устойчивост.

- Публичните институции също са заинтересована страна и активно съдействат както за устойчивостта на финансовия сектор, така и за устойчивостта на компаниите.

- Безценен е приносът на неправителствения сектор при утвърждаването на устойчивостта като основен вектор на икономическо развитие.

³ Sustainable Stock Exchange Initiative, 2018 Report on Progress, UN . 2018, 85 p.

- Представителите на академичната общност със своята изследователска дейност, обективни оценки и качествени препоръки също могат да дадат своя принос към утвърждаването на устойчивостта, като ядро на новата икономическа перспектива.

Екологичните измерения на устойчивостта са концентрирани в шест основни цели:

1. Сметчане на изменението на климата
2. Адаптиране към изменението на климата
3. Устойчиво използване и опазване на водните и морски ресурси
4. Преход към кръгова икономика
5. Предотвратяване и контрол на замърсяването
6. Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и екосистемите ⁴

За всяка екологична цел са дефинирани отделни европейски критерии, както и индикатори за измерване, с цел обективно отчитане на екологичната устойчивост и предотвратяване на инвестиции, които нанасят вреда на околната среда в степен, надхвърляща приноса им за постигане на устойчиви екологични ефекти. Важно е да се отбележи, че оценките с екологично измерение включват целият жизнен цикъл на продуктите и услугите от момента на тяхното производство до излизането им извън употреба.

При отчитането на устойчивостта със социални измерения съблюдаването на минималните изисквания се предвижда да се постига приоритетно с меки управленски лостове чрез спазване на нормите и критериите на международните стандарти:

- Насоките на ОИСР за многонационалните предприятия ⁵,
- Ръководните принципи на ООН за бизнеса и правата на човека ⁶
- Декларацията за основните принципи и права при работа на Международната организация на труда ⁷
- Критериите на Глобалния договор на ООН ⁸ и др.

Европа има натрупан богат опит в областта функциониране на фондовете за устойчиво инвестиране. Международната статистика показва, че преобладаващите 73% от фондовете за устойчиви инвестиции през 2020 г. функционират в Европейския съюз за разлика от САЩ- 18% и други региони, включително развиващите се страни- 10% . Това утвърждава лидерските позиции на ЕС по отношение на броя на фондовете за устойчиво инвестиране. Като ключови сектори за постигане на Целите на устойчиво развитие са утвърдени транспортната и телекомуникационна инфраструктура, селското стопанство, здравеопазването, образованието и биоразнообразието ⁹.

Отчитането на компаниите във връзка с устойчивостта е нов по-висш формат на нефинансовото отчитане на предприятията. Директивата за отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта е актуализиран вариант на Директивата за оповестяване на финансова информация ¹⁰. Новата директива има много по-широк обхват, поради включването в нея на изискванията на Европейския зелен пакт и климатичните изисквания, които са широко застъпени в актуализираната директива за отчитане на устойчивостта на предприятията. Фирмените инициативи, свързани с намаляването на емисиите на парниковите газове и прехода към климатична неутралност, са поставени в центъра на новата директива.

⁴ Regulation (EU) 2020/ 852 of 18 June 2020 on the establishment of a Framework to facilitate sustainable investment, European Commission , 2020

⁵ OECD Guidelines for Multinational Enterprises, 2011, OECD

⁶ UN Guiding Principles on Business and Human Rights, UN, 2011

⁷ ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at work and its follow – up, ILO, 2010

⁸ The UN Global Compact Operational Guide for SMEs, United Nation, 2007

⁹ World Investment Report, Investing in Sustainable Recovery, UNCTAD, 2021

¹⁰ Directive 2014/95/EU of 22 October 2014 regards disclosure on non-financial and diversity information, European Commission

Новата директива за отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта предвижда да се прилага в около 49 000 дружества, които са четири пъти повече от 11 000 дружества, съблюдаващи Директивата относно оповестяването на нефинансова информация. Към актуализираните критерии за гарантиране на устойчивост е включена информацията относно глобалните вериги на доставки на дружествата, съблюдаване на условията на труд, отчитане на използването на принудителен и детски труд, използване на женски труд, осигуряване на заетост за бежанци, преодоляване на етнически конфликти, спазване на правата на човека и етичните норми, намаляване на въглеродните емисии и др.

С разширен обхват са изискванията към институционалните инвеститори при отчитане на съблюдаването на техните доверителни задължения към техните клиенти и повишаване на гаранциите за мажоритарните и миноритарни акционери.

Всичко това разкрива огромната значимост на европейската концепция за отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта.

Ефектът от приложението на анализираната концепция на практика може да бъде синергичен единствено и само, ако всички икономически и публични субекти са отговорни и прилагат стратегии и политики, съобразени с утвърждаване на устойчивостта, както и ако се постигне съгласуваност с всички предходни нормативни актове на Европейската комисия.

Препоръчва се засилване на инициативите на институционалните инвеститори относно оповестяването на финансова информация за техните активи и пасиви, както и за насоките на техния свободен инвестиционния избор в полза на инвестиции с екологични, социални и управленски измерения.

Академичната общност чрез своите целеви изследвания може да бъде много полезна като разкрива и оповестява положителен фирмен опит, а и като критикува безотговорни инвестиционни политики.

Всичко това разкрива голямата значимост на представянето на Европейската концепция за отчитане на предприятията във връзка с устойчивостта.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Directive 2014/95/EU of 22 October 2014 regards disclosure on non-financial and diversity information, European Commission
2. ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at work and its follow – up, ILO, 2010
3. OECD Guidelines for Multinational Enterprises, 2011, OECD
4. Overview and Recommendations for Sustainable Finance Taxonomies, 2021, International Capital Market Association
5. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the establishment of a Framework to facilitate sustainable investment, European commission, COM (2018) 353 Final
6. Regulation (EU) 2020/ 852 of 18 June 2020 on the establishment of a Framework to facilitate sustainable investment, European Commission, 2020
7. Sustainable Stock Exchange Initiative, 2018 Report on Progress, UN . 2018, 85 p.
8. The UN Global Compact Operational Guide for SMEs, United Nation, 2007
9. UN Guiding Principles on Business and Human Rights, UN, 2011
10. World Investment Report, Investing in Sustainable Recovery, UNCTAD, 2021